

Abant Sosyal Bilimler Dergisi

Journal of Abant Social Sciences

2024, 24(3): 1192-1205, doi: 10.11616/asbi.1516445

Almanya'nın 2023 Tarihli Nitelikli İş Gücü Göçü Yasası Üzerinden Nitelikli Göç Politikaları ve İş Gücü Piyasası İlişkisine Dair Bir Analiz

An Analysis of the Relationship between Skilled Migration Policies and the Labor Market through the Example of Germany's 2023 Skilled Migration Act

Anlam FİLİZ¹

Geliş Tarihi (Received): 15.07.2024

Kabul Tarihi (Accepted): 28.11.2024

Yayın Tarihi (Published): 30.11.2024

Öz: Almanya'nın son yıllarda en çok tartışılan toplumsal sorunlarından biri yaşlanan nüfus ve bu demografik değişime bağlı olarak ortaya çıkan iş gücü açığıdır. Bu açığı kapatmak için geliştirilen çözümlerden biri 2023 yılında çıkartılan Nitelikli İş Gücü Göçü Yasası'dır. Makale, bu yasa örneği üzerinden iş gücü piyasasının nitelikli göç politikalarını nasıl etkilediğini incelemektedir. Bu ilişkiyi hem göç çalışmalarının ve çalışma sosyolojisinin merkezi kavramlarından olan hem de yasanın özgün dilindeki isminde yer alan uzmanlık ve nitelik kavramlarının bu yasayla birlikte dönüşümüne odaklanarak araştırmaktadır. Makale vaka analizi yöntemini kullanmaktadır ve bu dönüşümü ülkelerin nitelikli göçmen çekmek için girdikleri küresel yarışta geliştirdikleri göç politikaları konusunda açıklayıcı bir örnek olarak ele almaktadır. Bu kavramların Almanya'nın göç politikalarındaki tanımı, iş piyasalarının gereksinimleri doğrultusunda esnetilmiştir. Bu dönüşüm, nitelikli göç politikalarının göçmen karşıtı söylemle tezat oluşturur şekilde biçimlenebildiğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: İş Gücü Piyasası, Nitelikli Göç, Uzmanlık, Nitelik, Almanya, Nitelikli İş Gücü Göçü Yasası.

&

Abstract: One of the most discussed social problems in Germany in recent years is its aging population and labor shortage resulting from this demographic change. One of the solutions developed to close this gap is the Skilled Migration Act enacted in 2023. This article examines how the labor market influences skilled immigration policies by analyzing this law as an example. It investigates this relationship by focusing on how the concepts of expertise and qualification, which are both central concepts of migration studies and the sociology of labor and are included in the name of the law in its original language, have transformed through this law. Using the case study method, the article evaluates this change as an illustrative example of the migration policies developed by countries in the global race for skilled migrants. The definition of these concepts in Germany's immigration policies has been stretched in line with the needs of the labor markets. This transformation shows that skilled migration policies can be shaped contrary to anti-immigrant discourses.

Keywords: Labor Market, Skilled Migration, Expertise, Qualification, Germany, Skilled Migration Act.

Atıf/Cite as: Filiz, A. (2024). Almanya'nın 2023 Tarihli Nitelikli İş Gücü Göçü Yasası Üzerinden Nitelikli Göç Politikaları ve İş Gücü Piyasası İlişkisine Dair Bir Analiz. *Abant Sosyal Bilimler Dergisi*, 24(3), 1192-1205. doi: 10.11616/asbi.1516445

İntihal-Plagiarism/Etik-Ethic: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal içermediği, araştırma ve yayın etiğine uyulduğu teyit edilmiştir. / This article has been reviewed by at least two referees and it has been confirmed that it is plagiarism-free and complies with research and publication ethics. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/asbi/policy>

Copyright © Published by Bolu Abant İzzet Baysal University, Since 2000 – Bolu

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Anlam Filiz, Türk-Alman Üniversitesi, anlam.filiz@tau.edu.tr. (Sorumlu Yazar)

1. Giriş

İş gücü piyasaları ve göç politikaları arasında doğrudan bir bağlantı bulunmaktadır (Ness, 2007; Piore, 1979). Devletler bir yandan işsizliği azaltmak için kısıtlayıcı göç yasaları geliştirebilmekte (Clemens vd., 2018), bir yandan da iş gücü piyasalarındaki açığı kapatma amacına yönelik göç politikaları uygulayabilmektedirler (Boswell vd., 2004). Sosyal bilimciler iş gücü piyasalarının gereksinimlerinin göç politikalarına etkisini birçok farklı açıdan ele almışlardır (Abadan-Unat, 2017: 53-64). Son dönemlerde uluslararası emek göçünün büyüyen boyutlarından biri olarak önem kazanan ve göç yasalarını gittikçe daha fazla şekillendiren nitelikli göçün (Shachar, 2006) bu çerçevede incelenmesi, bu değişimlerin yeni boyutlarının anlaşılmasına katkı sağlayacaktır. Özellikle de "nitelikli göçmen" kavramının yeniden tanımlanışı göç rejimlerinin dönüşümünün önemli bir ayağını oluşturmaktadır (Oishi, 2021). Almanya, nitelikli iş gücü açığını kapatmak amacıyla göç politikalarını yeniden düzenleyen ülkelere; Almanya'nın 2023 tarihli Nitelikli İş Gücü Göçü Yasası da göçmenler için nitelik ve uzmanlık tanımlarının iş gücü açığı ile ilişkili olarak dönüşümüne açıklayıcı birer örnektir.

Almanya'nın uzman iş gücü açığı; yazılım geliştirme (Flake vd., 2023), sağlık (Gerlof, 2022), yaşlı bakımı (Strube, 2022), sosyal hizmet (Schneiders ve Schönauer, 2022) ve inşaat işçiliği (Malin ve Köppen, 2023) gibi birçok farklı alanda kendini göstermektedir. Diğer bir deyişle bu açık, yalnızca yüksek nitelikli olarak tanımlanan ve üniversite eğitimi gerektiren işlerde değil, daha kısa süreli eğitim gerektiren fakat mesleki uzmanlığa ihtiyaç duyulan işlerde de dikkat çekici oranlardadır. Yalnızca 2022 yılında dahi 630.000 kadar uzmanlık gerektiren pozisyon boş kalmıştır (Bundesministerium für Wirtschaft und Klimaschutz, 2024). Bu açığın Alman toplumu ve ekonomisi için büyük bir sorun oluşturduğu; Alman devlet kurumları (Federal Ministry of the Interior and Community, 2023), Alman medyası (Tagesschau, 2023) ve Alman akademisi ve araştırma enstitüleri (Hochfeld vd., 2023) tarafından vurgulanmaktadır.

Hem Alman Ekonomi ve İklim Koruma Bakanlığı hem de Alman İstatistik Ofisi, Alman toplumunun giderek yaşlanmasının uzman açığının önemli bir sebebi olduğunu savunmaktadır (Bundesministerium für Wirtschaft und Klimaschutz, 2024; Statistisches Bundesamt, 2024a). Bugün iş gücü piyasasındaki nüfusun önemli bir kısmını İkinci Dünya Savaşı'ndan Soğuk Savaş'ın başlangıç yıllarına kadar olan dönemde dünyaya gelmiş kişilerden oluşan bebek patlaması kuşağı oluşturmaktadır. Bu kuşağın iş piyasasından ayrılmasıyla oluşacak boşluğu doldurabilecek bir genç nüfus bulunmadığı için uzman açığının daha da büyüyeceği öngörülmektedir (Statistisches Bundesamt, 2024a). Bu bağlamda ortaya çıkan ikinci bir sorun da gençlerin çalışan açığı olan mesleklerde eğitim almayı tercih etmemesidir (Statistisches Bundesamt, 2024b).

Almanya'nın nitelikli iş gücü açığının iç piyasadaki emek arzı ile kapatılamaması sorununa bir çözüm olarak, bu alanlarda çalışacak göçmenlerin ülkeye gelişini kolaylaştıracak politikaların üretilmesi önerilmiştir. Alman İş Piyasası ve Meslek Araştırma Enstitüsü, 2023 yılında uzman iş gücünü geliştirmeyi hedefleyen yasa tasarısına dair verdiği görüşte Almanya'ya göçün durduğu bir senaryoda iş gücünün 2060 yılına kadar üçte biri oranında küçüleceğini vurgulamış; iş gücü piyasasında istikrar sağlanabilmesi için göçmenlerin mevcut rakamlara kıyasla çok daha yüksek oranlarda ülkeye gelmesinin gerektiğinin altını çizmiştir (Adunts vd., 2023: 8). Bu çerçevede 16 Ağustos 2023 tarihinde "*Gesetz zur Weiterentwicklung der Fachkräfteeinwanderung*"² (Nitelikli İş Gücü Göçü Yasası) isimli yasa çıkartılmıştır. Üniversite mezunlarının

²"*Gesetz zur Weiterentwicklung der Fachkräfteeinwanderung*" Türkçeye özgün dilindeki anlamına sadık kalarak "Uzman İş Gücü Göçünü Geliştirme Yasası" şeklinde tercüme edilebilir. *Fachkräfte* sözcüğü "uzman işgören," "nitelikli çalışan" ve "uzman iş gücü" anlamlarına gelen "*Fachkraft*" sözcüğünün çoğuludur. Hem Türkçe kaynaklarda hem de Almanya Devleti'nin resmi web sitelerinin Türkçe sürümlerinde (Anerkennung in Deutschland, 2023a) yasanın adı çoğunlukla "Nitelikli İş Gücü Göçünü Geliştirme Yasası" ve "Nitelikli İş Gücü Göçü Yasası" şekillerinde tercüme edilmektedir. Aynı şekilde Almanya Devleti'nin resmi web sitelerinin İngilizce sürümlerinde de yasanın adı "Nitelikli İşçi Göçünün Geliştirilmesi Yasası" olarak Türkçeye tercüme edilebilecek "Law on the Further Development of Skilled Worker Immigration" ifadesiyle ve "Nitelikli Göç Yasası" kavramına karşılık gelen "Skilled Migration Act" ifadesiyle İngilizceye çevrilmektedir (Anerkennung in Deutschland, 2023b).

yanında daha kısa süreli mesleki eğitim almış kişileri de kapsayan bu yasa, aynı yılın Kasım ayında kademeli olarak yürürlüğe girmiştir.

Makale, henüz Türkçe yazında hakkında çalışma bulunmayan bu yasa örneği üzerinden Almanya'nın nitelikli göç politikaları ile iş gücü piyasası arasındaki ilişkiyi çözümlemeyi amaçlamaktadır. Yasanın isminin de gösterdiği üzere bu yasal çerçeve hem niteliğe hem de uzmanlığa vurgu yapmakta, bu iki kavramı birbirleriyle ilişkili olarak ele almaktadır. Bu iki kavram hem çalışma hayatı vasıtasıyla toplumsal hiyerarşilerin sürdürülmesi (ör. Azocar ve Ferree, 2016) hem de göç politikalarının şekillenmesi konusunda kilit role sahiptir (ör. Oishi, 2021). Bu nedenle göç yasalarında nitelik ve uzmanlık kavramlarının nasıl ele alındığını incelemek yasaların içinde olduğu toplumsal bağlama dair önemli ipuçları sağlar (Andersson ve Osman, 2008; Boucher, 2020; Oishi, 2021). Erbaş ve Alioğlu Türker'in (2019) işaret ettiği üzere kavramların etik ve politik bir arka planı bulunmakta, bu kavramların nasıl kullanıldığı göçmenlerin deneyimlerini ve toplumsal konumlarını şekillendirmektedir. Bu nedenle iş gücü piyasaları ile göç politikaları arasındaki ilişkiyi bu iki kavramın yasadaki ele alınışına odaklanarak incelemek, yasal çerçevenin toplumsal bağlama olası etkilerini ortaya koyarak alana katkı sağlayabilir.

Makale, nitel bir araştırma tekniği olan vaka analizi yöntemini kullanır (Mitchell, 1983). Bu anlamdaki vaka analizi, nicel odaklı benzerlerinden ayrılır ve bir olgunun bütünü temsil eden bir örneği üzerinden genellemeler yapmak anlamına gelmez. Bundan ziyade araştırmacının "kuramsal bir prensibin işleyişini gösterdiğini düşündüğü bir olayın (ya da bir olaylar serisinin) detaylı incelemesi" anlamına gelir (Mitchell, 1983: 192). Vaka analizindeki yorum, çözümleme ve vakanın kuramla ilişkisinin ortaya konması, onu betimsel bir anlatıdan ayırır (Mitchell, 1983: 192). Çözümlemenin başarısı, vakanın literatürle ilişkisi ve araştırmacının yorumu üzerine inşa olur. Mitchell'in ortaya koyduğu üzere vakanın detaylı bilgisi ve bu bilginin yorumu sayesinde ortaya çıkan kavrayış, "[analiz] öncesinde opak olan bağlantıları şeffaf kılar" (1983: 207). Bu tür bir vaka analizi Foucault'nun düşün dünyasına kazandırdığı vaka analizi yöntemi (Akay, 2021: 129) ile de uyumludur. Bu anlamda vaka analizi, herkesten gizlenmiş bir gerçeğin ortaya çıkartılmasından ziyade, herkesin erişiminde olan bir vakanın bilgisinin tarihsel bağlamı içinde çözümlenip, yorumlanmasına dayanır (Akay, 2021: 126).

Bu çerçevede bu makale Almanya'nın 2023 yılında çıkartılan Nitelikli İş Gücü Göçü Yasası'nı nitelikli göçün arttığı günümüz dünyasında yeniden şekillenen iş gücü piyasaları ve göç politikaları arasındaki ilişkiyi yorumlamak için açıklayıcı bir vaka olarak ele alır. Bu yorumlamayı yasadaki uzmanlık ve nitelik kavramlarına odaklanarak yapar. Bu odak noktasının önemi, bu kavramların tanımlanma biçimlerinin kimin göç edip edemeyeceğini ve göç edebilenlerin yeni toplumlarındaki konumlarını şekillendirmesinden kaynaklanmaktadır (Boucher, 2020; Oishi, 2021). Ayrıca, dünyanın üçüncü büyük ekonomisi olmasına (Deutschlandfunk, 2024) rağmen, ülkelerin yüksek nitelikli çalışanları kendine çekme ve tutabilme beceresini ölçen Küresel Yetenek Rekabeti Endeksi'ne (Global Talent Competitiveness Index) (Lanvin ve Monteiro, 2023) göre ancak on dördüncü sırada yer alan Almanya örneği, devletlerin küresel nitelikli iş gücü piyasalarında yarışabilmek için geliştirdikleri göç politikalarının güncel tezahürlerine de ışık tutabilir. Makale, bu çözümlemeyi yapabilmek için öncelikle göç politikaları ve iş gücü piyasaları arasındaki ilişkinin, sonrasında ise nitelikli göçmen ve uzman kavramlarının literatürde nasıl ele alındığını ortaya koyacaktır. Bunu takiben söz konusu yasanın detayları açıklanacak, ardından ise bu yasa bağlamında nitelik ve uzmanlık kavramlarının tanımlanışı vasıtasıyla Almanya'ya uzman göçünün çerçevesinin nasıl çizildiği irdelenecektir.

2. Göç Politikaları ve İş Gücü Piyasası İlişkisi

Göç politikalarının iş gücü piyasaları tarafından şekillendirildiğine dair geniş bir yazın bulunmaktadır (Karaaslan ve Şenkal, 2019; Massey vd., 1993; Piore, 1979). Neoklasik kurama göre ülkeler arasındaki iş gücü açığı ve bununla ilişkili olarak ücret farkları uluslararası göçe yol açmaktadır (Massey vd., 1993: 432). Diğer yandan ekonomist M. Piore, *Birds of Passage: Migrant Labor and Industrial Societies* (1979) başlıklı kitabında göç politikalarının ülkeler arasındaki ücret farklılıkları üzerinden anlaşılmasını eleştirir. Piyasada alınıp satılan herhangi bir metadan farklı olarak emek, içinde bulunduğu toplumsal koşullardan bağımsız olarak anlamlandırılmaz; bu nedenle de göç hareketleri ve politikaları yalnızca ücret bağlamında çözümlenmemelidir (Piore, 1979: 8). Piore'ye göre (1979), uluslararası göçün birincil nedeni

yapısal iktisadi faktörler nedeniyle gelişmiş sanayi toplumlarının doğasında var olan emek açığıdır ve daha az gelişmiş ülkelerdeki işçiler gelişmiş ülkelerdeki boşluğu doldurmak için bir tür rezerv işlevi görürler. Örneğin, göç alan ülkelerde bazı işlerin yerli nüfus tarafından yapılmak istenmemesi önemli bir iş gücü açığı oluşturmaktadır, bu açığı göçmenler doldurmaktadır (Piore, 1979: 9). Bu çerçevede Abadan-Unat, Piore'nin de katkı sağladığı İkiye Bölünmüş Emek Piyasası Kuramını bireylerin göç kararlarını veri süreçlerine odaklanan mikro yaklaşımların karşısında konumlandırır (2017: 57). Güllüpinar'ın da belirttiği üzere bu kuram, "merkez-çevre" ayırımından yararlanarak "birincil (vasıflı) ve ikincil (vasıfsız) işgücü" piyasalarının farklı şekillerde işlediğini vurgular (2012: 53). Varlıklı ülkelerde "kaçınılmaz ve kronik düşük ücretli işgücü gereksinimi" bulunmaktadır (Abadan-Unat, 2017: 58). İkincil piyasalardaki bu gereksinim de göçmenler vasıtasıyla giderilir. Harald Bauder (2006) de sanayileşmiş ülke ekonomilerinin göçmen işçiler sayesinde ayakta durduğunu ortaya koyar. Her ne kadar iş gücü piyasaları ile göç politikaları arasında doğrudan bir ilişki bulunsa da bu ilişki dalgalı ve çok katmanlıdır. Örneğin ciddi iş gücü açığı olan ülkelerde bile devletler işveren baskısına rağmen göç alımını kısıtlayabilmektedirler (Bartnam, 2005). Bauder'in (2006), iş gücü piyasalarının göç politikalarını nasıl şekillendirdiğine odaklanan klasik çalışmalardakinin tersine, göçün iş piyasalarını nasıl şekillendirdiğini inceleyen araştırması da bu çok katmanlılığa işaret etmektedir. Bauder'e göre (2006) göçmenlerin emeği, vatandaşlık rejimleri gibi sosyokültürel ve yasal mekanizmalar vasıtasıyla değersizleştirilip, ucuzlatılmakta; göçmen emeği böylece neoliberal iktisadi düzenin işleyişinde kilit bir rolde konumlanmaktadır.

Türkiye'den Almanya'ya 1961 yılında başlayan misafir işçi göçü de iş gücü açığını kapatmak için geliştirilen göç politikalarına bir örnektir. İkinci Dünya Savaşı sonrasında özellikle sanayi toplumlarında düşük vasıflı işgücüne ihtiyaç duyulmuş, göç politikaları bu çerçevede şekillenmişti. Son yıllarda ülke ekonomilerinin birbirlerinden farklı üretim biçimlerine odaklanması, küresel düzeyde yeni bir iş bölümünün ortaya çıkması, bilgi toplumlarında nitelikli çalışanlara gittikçe daha fazla ihtiyaç duyulması ve bu ülkelere nitelikli göçün artması ile birlikte günümüzde uluslararası göç yeniden şekillenmektedir (Karaaslan ve Şenkal, 2019: 46).

Nitelikli göçle ilişkili olarak yapılan çalışmalar, eğitilmiş ve mesleki deneyime sahip göçmenler için iş gücü piyasalarının küreselleştiğini vurgulamaktadır (Tataj ve Akbaş, 2021: 374). Bu durum, ulusal göç politikalarının nitelikli göçün yönünü belirlemedeki önemli rolüne işaret etmektedir. Hatta uluslararası göç, AB düzeyinde de nitelikli iş gücü açıklarını kapatmak için kullanılan bir yöntem haline gelmiş, bu da göç politikalarını şekillendirmiştir (Dikkaya ve Dinçer, 2023: 213). Örneğin, AB, her ne kadar verimli yürütmemiş olsa da, yüksek eğitimli göçmenleri kendisine çekmek için Mavi Kart³ gibi özel politikalar geliştirmiştir (Aykaç ve Yertüm, 2017: 18-21). Nitelikli iş gücü piyasalarındaki açık ve göç politikaları arasındaki bu doğrudan ilişki, ulus devletler ve AB gibi uluslararası oluşumların nitelikli göçmenleri kendilerine çekebilmek için içine girdikleri "küresel yetenek yarışının"⁴ bir tezahürüdür (Shachar, 2006).

3. Nitelikli Göçmen ve Uzman Kavramları

3.1. Nitelikli Göçmen Kavramı

³ Mavi Kart, Avrupa Birliği'ne (AB) yüksek nitelikli ve eğitimli göçü kolaylaştırmak amacıyla geliştirilmiş ve 2009 yılında yürürlüğe girmiş bir uygulamadır (Akdemir ve Tekeli, 2017; Arslan ve Konyalı, 2023; Dereli ve Akkaraca Köse, 2015). Yüksek nitelikli üçüncü ülke vatandaşlarının AB ülkelerine göçünü çerçvelendiren bu yasal düzenleme 2021'de güncellenmiş, AB ülkelerine gerekli mevzuat değişikliklerini gerçekleştirip, düzenlemeyi yürürlüğe koymak için 2023'e kadar süre tanınmıştır (Arslan ve Konyalı, 2023: 291). Mavi Kart sistemi, AB ülkelerinin küresel iş gücü piyasalarında rekabet yeteneğini artırmayı hedeflemiş fakat üye ülkeler arasındaki farklılıklar ve kotalar gibi nedenlerle istenen etkiyi tam olarak yaratamamıştır (Dereli ve Akkaraca Köse, 2015).

⁴ "Küresel yetenek yarışı", hukuk araştırmacısı Ayelet Shachar'ın (2006) küresel düzeyde dönüşen nitelikli göç politikalarını açıklamak için kullandığı bir kavramdır. Shachar'a göre, Amerika Birleşik Devletleri yüksek nitelikli göçmenler için artık tek ve hâkim varış noktası değildir. Kanada, Avustralya ve Birleşik Krallık gibi ülkeler, yüksek nitelikli göçmenleri kendilerine çekmek için Amerika Birleşik Devletleri ile bir yarışa girmişlerdir. "Küresel yetenek yarışı" kavramı bu rekabeti tanımlar. Shachar, bu konuyu incelerken "iç politikaya" ve "küresel iktisadi baskılara" odaklanan araştırmaların aksine yasal alandaki dönüşümün üzerinde durur ve yüksek nitelikli göçle ilgili yasal düzenlemelerin bu yarışta kullanılan merkezi araçlardan biri olduğunu vurgular (2006:148).

Evrensel olarak kabul edilen bir "nitelikli göçmen" tanımı bulunmamakla birlikte göç araştırmaları literatüründe önemli yere sahip bu kavram, alandaki etkili aktörler ve akademisyenler tarafından farklı şekillerde açıklanmaktadır. Örneğin Uluslararası Göç Örgütü, "kalifiye/nitelikli göçmeni" "becerileri veya edindiği mesleki deneyim nedeniyle, ev sahibi ülkeye kabul ile ilgili olarak kendisine genellikle ayrıcalıklı muamele gösterilen göçmen işçi (bu nedenle kalış süresi, istihdamın değiştirilmesi ve aile birleşimi konularında daha az kısıtlamaya tabii olan kişi)" (2013: 54) şeklinde tanımlar.

"Nitelikli göç", "vasıflı göç" ve "kalifiye göç" gibi farklı kavramlarla adlandırılan bu olgunun anlamı bağlama göre değişmektedir. Değişen "nitelik" tanımları göç politikalarının dönüşümünün de önemli bir ayağını oluşturur. Nitelik tanımları, hangi bireylerin ulus devlet ve Avrupa Birliği (AB) gibi uluslararası oluşumların sınırlarını aşp, göç edebileceğini ve kimlerin bu sınırların dışında kalacağını belirlediği için bir sınır çizme mekanizması olarak işlev görür. Örneğin Oishi (2021) "nitelik" ve "yüksek nitelikli göçmen" tanımlarının değişmesi vasıtasıyla Japonya'nın göç politikalarında büyük değişiklikler yaşandığını göstermiştir.

Göçmenlerin kendi ülkelerinde sahip oldukları niteliklerin göç ettikleri ülkelerde tanınma süreçleri de kimin sınırların içerisine alınacağını ve kimin dışarıda bırakılacağını belirleyen önemli bir mekanizmadır (Andriescu, 2018). Örneğin, yüksek nitelikli göçmenlerin hangi ülkeden geldikleri ülkeye alımlarında önemli bir eleme ölçütüdür (Hercog ve Sandoz, 2018). Kişinin nereden geldiğinin yanı sıra ülkeye hangi yolla ve statüde (çalışma vizesi ya da iltica başvurusu gibi) giriş yaptığı da niteliklerinin aktarılıp aktarılamayacağı konusunda önemli rol oynar (Sontag, 2018). Başka ülkelerde alınmış eğitimin tanınma süreçleri, göçmen grupların yeni toplumlarında içerilmelerini ve dışlanmalarını etkileyen bir diğer mekanizmadır (Andersson ve Osman, 2008). Pepller (2018)'in Türk doktorların Almanya'ya göçü üzerine yaptığı çalışma, tanınma süreçlerinin aynı nüfus için yıllar içinde dönüşebildiğini göstermiştir.

Zaman içinde dönüşen bu nitelik tanınma süreçlerinin yanı sıra yasal çerçevedeki nitelik tanımları da toplumsal eşitsizliklerin taşıyıcısı olabilir. Bu tanımlar bireylerin göç süreçlerini onların toplumsal konumlarına göre şekillendirebilir. Örneğin, Boucher'ın (2020) gösterdiği üzere göç politikaları bağlamında nitelik tanımları cinsiyetlendirilmiş ve ırklandırılmıştır. Bunun bir örneği AB Mavi Kartı'nı ancak belirli bir eşğin üzerinde ücret kazanan göçmenlerin alabiliyor oluşudur. Kadınların aynı iş karşılığında erkeklerden daha az kazandığı ve bu nedenle de Mavi Kart almalarının daha zor olduğu ortaya konmuş, AB'nin yüksek nitelikli göçmenlik sisteminin kadınları dezavantajlı bir konuma soktuğu gözlemlenmiştir (Cerna ve Czaika, 2016: 34-36; European Women's Lobby, 2010; Kofman, 2014, akt. Boucher, 2020: 2541).

Tüm bu çalışmaların ortaya koyduğu üzere göç politikalarında nitelik kavramı kişinin becerilerine dair objektif birer gerçekliğe işaret etmekten ziyade devlet politikalarının ve toplumsal koşulların şekillendirdiği bir sınır çizme mekanizması olarak ortaya çıkar. Ayrıca nitelik tanımları, göçmenlerin yeni toplumlarında konumlanışını da doğrudan etkilemektedir. Bu nedenle bu kavramın yasal çerçevede nasıl ele alındığını incelemek hem "nitelikli göçmenin" çerçevesinin nasıl çizildiğine hem de nitelikli göçmenlerin yeni ülkelerindeki toplumsal hiyerarşilerdeki yerine dair bir çözümlemeye olanak sağlar.

3.2. Uzman Kavramı

Sosyolojide uzmanlaşma yoluyla edinilen meslekler, toplumun işleyişinde farklı rolleri olan bileşenler olarak anlaşılmış ve önemli bir çalışma alanı olagelmıştır (Sunar, 2020). Andrew Abbott'un ekolojik modeli uzmanlığı "etkileşimler üzerine inşa edilmiş bir görevi yerine getirebilme kapasitesi" olarak tanımlar (Abbott, 1988, akt. Azocar ve Ferree, 2016: 1082). Uzmanlık, mesleklerin kendi yetki alanlarını ve bu alandaki "otoritelerini tanımlamak ve korumak için kullandıkları bir çeşit bilgi[dir]" (Azocar ve Ferree, 2016: 1081). Uzmanlık, mesleklerin sınırlarını çizerek diğerlerinden ayrışmasını, hangi kişilerin meslek gruplarına dâhil edilip edilmeyeceğinin belirlenmesini ve mesleklerin toplumsal statülerinin garantilenmesini sağlar. Böylece meslekler toplumsal hiyerarşilerin bir göstergesi ve aracı olarak işler (Kurtz, 2009).

Bu çerçevede nitelik ve uzmanlık kavramları hem işin bileşenlerini tanımlar hem de kişinin toplumdaki yerini ve kendisine dair algısını şekillendirir. Örneğin yüksek niteliklilik kişiye eğitim ve çalışma yoluyla

bir "özneleşme vaadi" sunar; bu vaadin gerçekleşmediği durumlarda ise hayal kırıklıkları oluşur (Yılmaz Deniz, 2022). Aynı şekilde eğitim, kişinin uzmanlaşmasını ve böylece toplumda yüksek statüye sahip işlerde çalışabilmesini sağlayan bir araç olarak görülmektedir fakat çalışma hayatındaki dönüşümle birlikte aranan nitelikler yükseköğrenim kapsamında edinilen niteliklerden uzaklaşmıştır (Çoban, 2016). Bu tür farklı nedenlerle bireyler niteliklerinin ve uzmanlıklarının kendi ülkelerinde karşılık bulmadığını hissettiklerinde çare olarak başka ülkelere göç etmeyi seçebilmektedirler (Faist, 2022).

Hem çalışma hayatı hem de göç bağlamında uzmanlık ve nitelik birbirleriyle yakından ilişkili kavramlardır. Bu ilişkiyi kavramak, nitelikli göçün daha iyi anlaşılmasını da sağlayacaktır. Örneğin, Koser ve Salt (1997) yüksek nitelikli göçü, "uzmanlığın hareketi" (*movement of expertise*) olarak ele alır. Göçmen perspektifinden bu olguya yaklaşan araştırmalar "yüksek nitelikli göçü" "bedensel işçi göçünden" ayırıştırarak onu "beyin kaybı", "beyin göçü", "beyin dolaşımı" gibi kavramlarla adlandırırken (Salt, 1983; Studi Emigrazione, 1995; Bernstein ve Shuval, 1995, akt. Koser ve Salt, 1997: 287), şirketlerin bu süreçlerde önemli aktörler olduklarını göz önünde bulunduran yaklaşımlar yüksek nitelikli göçü "beceri ve uzmanlık" üzerinden tanımlar (Koser ve Salt, 1997: 287). Devletlerin perspektifinden bu olguya yaklaşan araştırmalar ise bu göçmenleri "öncelikli işçiler" şeklinde tanımlarlar (Papademetriou ve Yale-Loehr, 1996, akt. Koser ve Salt, 1997: 287).

4. Almanya'nın 2023 Tarihli Nitelikli İş Gücü Göçü Yasası

Almanya'nın göç politikaları, Suriye İç Savaşı'ndan bu yana nitelikli göçmenlerin ülkeye çekilmesi ve mevcut göçmenlerin iş gücü piyasasına daha iyi entegre edilmesine odaklanmıştır (Çakır ve Nas, 2023). Bu çerçevede 2023 tarihli yasa çıkmadan önce nitelikli göçmenlerin Almanya'ya gelişini düzenleyen çeşitli yasal düzenlemeler mevcuttu. 2009 yılında AB Konseyi tarafından kabul edilip, 2021 yılında revize edilen ve 2012 yılından bu yana Almanya'da yürürlükte olan AB Mavi Kartı bunlardan biridir. Ayrıca, 2019 yılının Haziran ayında bir Uzman İş Gücü Göçü Yasası (*Fachkräfteeinwanderungsgesetz*) çıkartılmıştır. 2020'de yürürlüğe giren bu yasa ve AB Mavi Kart uygulaması nitelikli göçmenlerin Almanya'ya göçünü kolaylaştırırsa da iş gücü akışı istenildiği kadar pürüzsüz işlememiştir. 16 Ağustos 2023 tarihli Nitelikli İş Gücü Göçü Yasası ile birlikte bu akışın daha sorunsuz hale getirilmesi ve iş gücü açığı olan sektörlerde çalışacak göçmenlerin Almanya'ya daha hızlı ve daha az bürokratik engelleme takılarak gelmesinin sağlanması amaçlanmaktadır.

Yasanın özgün dilindeki isminde (*Gesetz zur Weiterentwicklung der Fachkräfteeinwanderung*) yer alan ve "uzman işgörenler", "nitelikli çalışanlar" ve "uzman iş gücü" anlamlarına gelen "*Fachkräfte*" sözcüğünün tekili olan "*Fachkraft*" kavramı, bu yasanın birlikte işlediği yabancıların ikamet, istihdamı ve entegrasyonunu düzenleyen kanunun göçüne odaklanan on sekizinci maddesinde (Bundesministerium der Justiz, t.y.) iki farklı koşuldan birini sağlayan kişi olarak tanımlanmıştır. Bu koşullardan birincisi "mesleki eğitim almış uzman işgören" (*Fachkraft mit Berufsausbildung*) olmaktadır. Bu kişiler "yurtiçinde alınmış nitelikli mesleki eğitime veya yurtiçi nitelikli mesleki yeterliliğe denk olan yabancı bir mesleki yeterliliğe sahip[tirler]." Yani bu kategori, mesleki eğitimin "nitelikli" olması ile tanımlanmıştır. "*Fachkraft*" olarak tanınan ikinci grup ise "akademik eğitim almış uzman işgörenlerdir" (*Fachkraft mit akademischer Ausbildung*). Bu kavramın tanımı ise "Alman üniversite diplomasına, denkliği tanınmış bir yabancı üniversite diplomasına ya da Alman üniversite diploması ile kıyaslanabilir bir yabancı üniversite diplomasına sahip olan yabancılar" şeklinde yapılmıştır (Bundesministerium der Justiz, t.y.).

Bu tanımların gösterdiği üzere nitelik ve uzmanlık, eğitimle doğrudan ilişkilidir. 2023 tarihli Nitelikli İş Gücü Göçü Yasası ile birlikte bu ilişki sürmekle birlikte gevşetilmiştir. Söz konusu yasanın getirdiği bazı önemli değişiklikler altı başlıkta incelenebilir:

1. Mavi Kart Kapsamının Genişletilmesi: Yeni yasanın amaçlarından biri yüksek nitelikli kişilerin AB Mavi Kartı ile Almanya'ya gelişini kolaylaştırmak ve Mavi Kartı daha geniş bir kitlenin edinebilmesinin önünü açmaktır. Bu çerçevede Mavi Kart ile Almanya'ya göç edebilmek için kişinin Almanya'daki işinde

kazanması gereken minimum ücret düşürülmüştür. Yıllık emeklilik sigortası katkı payı tabanına göre hesaplanan bu asgari miktar, 2023 yılı itibariyle, çoğu meslek için yıllık 58.400 Euro; iş açığı bulunan tıp ve bilgi teknolojileri gibi alanlar için ise 45.500 Euro civarındaydı (Auswärtiges Amt, t.y.). Yeni yasa çerçevesinde 2024 yılında gerekli minimum yıllık gelir, çoğu meslek için yaklaşık 45.300 Euro'ya, iş gücü açığı bulunan meslekler için ise yaklaşık 41.000 Euro'ya indirilmiştir (Bundesregierung, t.y.a). Böylece daha düşük ücretli fakat iş gücü açığı olan mesleklerde çalışacak kişilerin de Almanya'ya bu yasa kapsamında gelebilmesi sağlanmıştır.

Bunun yanında daha az tercih edilen ve "kısıtlı meslekler" (*Mangelberufe*) olarak adlandırılan doğa bilimleri, tıp doktorluğu ve mühendislik gibi mesleklerin Mavi Kart dâhilindeki listesi veterinerlik ve eczacılık gibi mesleklerin eklenmesiyle genişletilmiştir. Ayrıca, eski düzenlemeden farklı olarak bilgi teknolojileri alanında çalışan kişilerden, bu alanda en az üç yıllık eşdeğer iş tecrübeleri olduğu sürece, artık üniversite diploması aranmamaktadır. Üniversiteden son üç yılda mezun olmuş profesyoneller de eğer yıllık maaşları emeklilik sigortası katkı payı tabanının en az yüzde 45.3'ü ise (2024 yılı için yaklaşık 41.041 Euro) mesleklerinden bağımsız olarak Mavi Kart'a başvurabileceklerdir (Bundesregierung, t.y.b). Böylece iş hayatına yeni atılmış nitelikli işgörenler ile üniversite diploması olmayan fakat bilgi teknolojileri alanında çalışan kişilerin de uzman göçü kapsamında Almanya'ya gelişleri kolaylaştırılmıştır.

2. İş ve Diploma Arasındaki Bağlantının Esnetilmesi: Önceki düzenlemelerde kişinin diplomasının çalıştığı işle uyumlu olması zorunlu tutulmaktaydı. Yeni yasa ile bu zorunluluk doktorluk, öğretmenlik ve avukatlık gibi işleyişi regüle edilen meslekler (*reglementierte Berufe*) dışındaki alanlar için kaldırılmıştır. Yani mesleki eğitim ya da üniversite eğitimi almış kişilerin diplomalarının hangi alanda olduğundan bağımsız bir şekilde, herhangi bir nitelikli işte çalışabilmelerinin yolu açılmıştır (Bundesregierung, t.y.b). Bu düzenleme nitelikli göçmenlerin diplomalarının işaret ettiği uzmanlık alanlarının dışında da çalışabilmelerini sağlayacaktır.

3. Fırsat Kartı: Üçüncü olarak ise amacı, iş piyasası açısından nitelikli olan fakat hâlihazırda bir iş sözleşmesi bulunmayan insanların Almanya'ya gelip iş aramalarını kolaylaştırmak olan bir "fırsat kartı" (*Chancenkarte*) sistemi geliştirilmiştir. Bu kartı alabilmenin bir yolu Almanya dışında edinilen niteliklerin İkamet Yasası'na göre tanınması ve bu sayede de kişinin "nitelikli" olduğunun kabul ediliyor olmasıdır. İkinci olarak da kişiler yaşları, Almanca ve İngilizce dil bilgileri, iş deneyimleri ve Almanya'da geçmişte yaşamış olup olmadıkları gibi faktörlere bağlı olarak puan toplayarak bu karta başvurabilirler (Bundesregierung, t.y.b). Yani bu kart ile birlikte yalnızca Almanya'ya geldiği andan itibaren çalışmaya hazır olan bireylerin değil Almanya'da uzman işgören olarak çalışma potansiyeline sahip başka kişilerin de sisteme giriş yapabilmeleri hedeflenmiştir.

4. Niteliklerin Tanınma Süreci: Göçmenlerin niteliklerinin tanınması için Almanya'da kalabilecekleri süre eskiden 18 ay iken yeni yasa ile birlikte bu süre 24 aya çıkartılmıştır. Niteliklerinin tanınması sürecindeki kişilerin haftalık olarak çalışma izinleri de 10 saatten 20 saate çıkartılmıştır. Bu yeni düzenlemenin hem göçmenlerin iş piyasasına entegrasyonunu kolaylaştıracağı hem de işverenler için büyük bir esneklik sağlayacağı belirtilmektedir (Bundesregierung, t.y.b).

5. Öğrenciler ve Mesleki Eğitim Alanlar: Yeni yasa ile birlikte Almanya'daki öğrenciler ve meslek eğitimi sırasında stajyerlik yapan üçüncü ülke vatandaşlarının çalışma izin süreleri artırılmıştır. Ayrıca Almanya'da üniversite ya da meslek eğitimi almayı düşünen kişiler için sağlanan olanaklar da genişletilmiştir. Mesleki eğitim için Almanya'ya gelmek isteyen kişilerde aranan Almanca seviyesi B1'e düşürülmüş, yaş sınırı da 25'ten 35'e çıkartılmıştır (Bundesregierung, t.y.b). Böylece bireylerin hâlihazırda tanınan nitelikleri olmasa da Almanya'ya göç edip, burada "nitelik" kazanmalarının önü açılmıştır.

6. Alman Federal İstihdam Bürosu'nun Belirlediği Alanlarda Kısa Dönemli Çalışma: Yeni düzenlemeler ile birlikte işverenler, Alman Federal İstihdam Bürosu'nun (*Bundesagentur für Arbeit*) belirleyeceği kotalar dâhilinde kısa dönemli çalışan almak için başvuru yapabileceklerdir. Bunun için işverenlerin, çalışanların ulaşım masraflarını karşılamak gibi bazı gereklilikleri yerine getirmeleri zorunlu kılınmıştır. Bu kotalar Federal İstihdam Bürosu tarafından farklı sektörler ve meslek grupları için ayrıştırılabilecektir

(Bundesregierung, t.y.b). Böylece özellikle de iş gücü açığı olan alanlarda çalışabilecek kişilerin Almanya'da kısa süreli olarak bulunabilmesi devlet ve işverenlerin iş birliği içinde olanaklı kılınmıştır.

Tüm bunların yanında profesyonel araç sürücülerinin niteliklerinin tanınması için gerekli bürokratik süreçler de hafifletilmiştir (Bundesregierung, t.y.b). Ayrıca yeni yasa ile mesleki eğitim ve en az iki yıllık iş deneyimine sahip olan kişiler, diplomaları Almanya'da tanınmadan Almanya'ya göçmen olarak gelebileceklerdir (Bundesministerium des Innern und für Heimat, 2023). Yasa, bu değişikliklerle birlikte nitelikli göçün kapsamını büyütmüş; Almanya'ya bu çerçevede gelebilecek göçmen profilinin çerçevesini eğitim ve deneyim bakımından genişletmiştir.

Bu değişiklikler, Almanya'nın siyasi kurumlarının nitelikli iş gücü açığını ciddi bir sorun olarak tanıdığını ve nitelikli göç politikalarını bu çerçevede şekillendirmeye çalıştığını göstermektedir. Bu çerçevelendirme, iş gücü piyasaları ile nitelikli göç politikaları arasındaki yakın ilişkiyi gözler önüne sermektedir. İkiye Bölünmüş Emek Piyasası Kuramı bu ilişkiyi vasıfsız, düşük ücretli ve yerli nüfusun yapmak istemediği işlerin göçmenler tarafından yapılması bağlamında incelemekteydi (Abadan-Unat, 2017; Güllüpınar, 2012). Almanya'nın 2023 tarihli Nitelikli İş Gücü Göçü Yasası ise bu ilişkinin yeniden şekillenmekte olduğuna işaret etmektedir. İkiye Bölünmüş Emek Piyasası Kuramında olduğu gibi bu örnekte de göç politikaları, yerli nüfus tarafından kapatılmayan iş gücü açığı ve yerli nüfusun yapmak istemediği mesleklerde ortaya çıkan gereksinim tarafından şekillendirilmektedir. Zira yalnızca genç nüfusun azalması değil, gençlerin işgücü açığı olan mesleki alanlarda eğitim almayı tercih etmemesi (Statistisches Bundesamt, 2024b) de bu gereksinimin ana kaynaklarından. Fakat, bu örnekte İkiye Bölünmüş Emek Piyasası Kuramının ortaya koyduğu vasıfsız işçi göçü mekanizmalarından farklı olarak vasıflı çalışan açığı göç politikalarını biçimlendirmektedir.

5. Sonuç

Bu makale, Almanya'nın 16 Ağustos 2023 tarihinde çıkartılan ve aynı yılın Kasım ayından itibaren kademeli olarak yürürlüğe giren Nitelikli İş Gücü Göçü Yasası'nı iş gücü piyasaları ile nitelikli göç politikaları arasındaki ilişkinin güncel tezahürlerini anlamlandırmak için bir örnek olarak ele almış ve vaka analizi (Mitchell, 1983) yöntemiyle yasada nitelik ve uzmanlık tanımlarının ele alınışını yorumlamıştır. Yasanın getirdiği değişiklikler, iş piyasası perspektifinden nitelikli görülen bireylerin Almanya'ya göçünü ve bu göçmenlerin iş piyasalarına entegrasyonunu kolaylaştırarak, Almanya'nın yaşlanan nüfusuyla birlikte değişen demografik yapısının ve iklim krizi, dijitalleşme ve yapay zekâ ile dönüşen ekonomisinin yarattığı iş gücü açığını kapatmayı hedeflemektedir. Bu makale, söz konusu yasanın Almanya'nın uzman iş gücü açığını kapatmak için geliştirilmiş bir mekanizma olduğunu ve bu mekanizmadaki uzmanlık ve nitelik tanımlarının iş piyasasının gereksinimlerine göre yapıldığını göstermektedir.

Nitelik tanımları ve niteliğin tanınma süreçleri göç yönetiminde önemli mekanizmalardır (Andersson ve Osman, 2008; Andriescu, 2018; Boucher, 2020; Csedó, 2008). Bu yasanın da gösterdiği üzere bu mekanizmalar ve nitelikli göç politikaları ile iş gücü piyasası arasındaki ilişki çok katmanlıdır ve politik atmosferle çelişebilmektedir. Bu yasa, küresel boyutta gittikçe yükselen göçmen karşıtı söylemler ve politikalarla tezat oluşturur gibi görünse de göç politikalarını son yıllarda gittikçe daha çok belirleyen nitelikli göçmen çekmeye yönelik "küresel yetenek yarışı" (Shachar, 2006) ve Almanya'nın Suriye İç Savaşı'ndan bu yana nitelikli göçmen almına odaklanan göçmen politikaları (Çakır ve Nas, 2023) ile uyumlu bir örnektir. Bu örnek, nitelikli göçmenler söz konusu olduğunda göç politikalarının halen iş gücü piyasaları ile yakından ilişkili olarak şekillenebildiğini göstermektedir.

Yasada bu ilişki, nitelik ve uzmanlık kavramlarının oldukça geniş şekilde ele alınması, Almanya'da iş gücü açığı bulunan alanlar için göç edebilme ölçütlerinin esnetilmesi ve göç süreçlerinin daha az bürokratik hale getirilmesi ile kendini göstermektedir. Yasa, farklı eğitim seviyelerindeki kişileri ve profesyonel araç sürücülüğünden tıp doktorluğuna kadar çeşitlenen meslekleri kapsamaktadır. Özellikle iş gücü açığı bulunan mesleklerde ve Alman ekonomisine katkıda bulunma potansiyeli görülen alanlarda çalışabilecek

kişiler için diplomanın ya da niteliklerin tanınması ve oturum izni alınması için gereken bürokratik süreçler hafifletilmiştir. Bu yasal çerçevenin gösterdiği üzere hem göçü hem de göçmenlerin Almanya'daki hayatını düzenleyen yasalarda uzmanlık ve nitelik kavramları birbirleriyle ilişkili olarak, iç içe geçmiş şekilde kullanılmaktadır.

Hem eğitim düzeyi, süresi ve şekli hem de işgücü piyasasındaki açıklar, yasal çerçevedeki nitelik ve uzmanlık tanımlarında öncelikli bir yere sahiptir. Bu durumun en önemli örneklerinden biri uzmanlığın nitelikli göç yasası ile birlikte işleyen yabancıların Almanya'da ikametini düzenleyen yasada üniversite diploması ile gelen akademik eğitim ve mesleki eğitim ile gelen pratik bilgi çerçevesinde iki farklı şekilde tanımlanmasıdır (Auswärtiges Amt, 2024). 2023 tarihli Nitelikli İş Gücü Göçü Yasası ile birlikte uzmanlık ve nitelik kavramlarının tanımlanışında eğitimin önemi devam etse de ağırlığı azalmıştır. Yasa, bu tanımları eğitimin yanında beceri, deneyim ve çalışılan sektörle ilişkili olarak yapmaktadır. Örneğin geçmişte AB Mavi Kartına başvurabilmenin ön koşulu olan üniversite diplomasının yeni yasa ile birlikte bilgi teknolojileri alanında çalışanlar için kesin bir şart olmaktan çıkması bu alandaki beceri ve mesleki deneyimin üniversite eğitiminin yerini alabilen nitelikler olarak kabul edildiğini göstermektedir. Diğer bir deyişle iş gücü açığı bulunan alanlarda çalışanların uzman iş gücünün bir parçası sayılmaları için gereken eğitim düzeyi esnetilmiştir. Bu çerçevede de iş piyasasındaki ihtiyacın, niteliklerin yeniden tanımlanması, esnetilmesi ve bu sayede de göçün belirli gruplar için kolaylaştırılmasını sağladığı görülmektedir.

Diğer yandan Mavi Kart, Almanya'ya göç etmek isteyen tüm üniversite mezunları için aynı şekilde ulaşılır bir statü değildir. Buradaki tercih de iş piyasası ile ilişkili olarak şekillenmektedir. Mavi Kart, "kısıtlı meslekler" (*Mangelberufe*), bir diğer deyişle "tercih edilmeyen meslekler" (veterinerlik, öğretmenlik ve eczacılık gibi), kategorisindeki kişilere ayrıcalık sağlamaktadır. Yani hem iş gücü açığı olan hem de geleceğin mesleklerinden biri olarak görülen bilgi teknolojileri dışındaki başka alanlarda da kişinin Almanya'ya uzman göçmen olarak gelebilmesi, çalıştığı sektördeki iş gücü açığı çerçevesinde şekillenmektedir.

Tüm bu örneklerin gösterdiği üzere uzman ya da nitelikli göçmen kavramının tanımlanışında eğitim önemlidir fakat tek başına belirleyici değildir. "Nitelik" ve "uzmanlık" kavramları doktorluk, hemşirelik ve hasta bakıcılığı örneklerinde görüldüğü üzere farklı eğitim seviyelerindeki çalışanların hepsini tanımlamak için kullanılmaktadır. Yasa kapsamında belirli bir sektör için aranan eğitim seviyesinin geniş bir spektruma yayılıp yayılmayacağı da, sağlık sektörü örneğinde olduğu gibi, söz konusu sektörde iş gücü açığının olup olmaması ve bu sektörün toplumsal hayatın işleyişi açısından önemi ile yakından ilişkilidir. Bu duruma bir diğer örnek de profesyonel araç sürücülerinin niteliklerinin tanınması için gerekli bürokratik süreçlerin yeni yasa ile hafifletilmiş olmasıdır. Bu çerçevede, "uzmanlık" ve "nitelik" tanımlarının göç bağlamında eğitim seviyelerini ve toplumdaki mesleki itibar düzeylerini dikey olarak kesebildiğini göstermektedir.

Mitchell, nitel bir araştırma yöntemi olarak vaka analizinin önemini çözümlemenin gösterdiklerinde olduğunu belirtir (1983: 207). Vaka analizinin ortaya koyduğu detaylı bilgi ve yorum, aksi halde "opak olan bağlantıları şeffaf" kılar (Mitchell, 1983: 207). Bu makalede yapıldığı gibi Almanya'nın nitelikli göç politikalarındaki tanımlamaların dönüşümünü vaka analiziyle çözümlemek de iki nedenle önemlidir. Öncelikle nitelik ve uzmanlık tanımlarındaki dönüşümler göç süreçlerini ve göçmenlerin yeni ülkelerindeki konumlarını biçimlendirme (Boucher, 2020; Oishi, 2021) gücü taşır. İkinci olarak da, Almanya'nın küresel nitelikli iş gücü piyasasındaki çekiciliğini artırmak için ortaya koyduğu bu dönüşüm, iş gücü piyasaları ve göç politikaları arasındaki ilişkinin ileride nasıl şekillenebileceğine işaret etmektedir.

Gelecekte yapılacak çalışmalar, bu yasanın Almanya'ya göç örüntülerini nasıl dönüştürdüğünü inceleyebilir. Bu noktada özellikle Türkiye gibi son dönemlerde nitelikli göç veren ülkelerden (Danış, 2023) Almanya'ya göçün daha da hızlanması beklenebilir. Ayrıca göç yasalarındaki uzmanlık ve nitelik tanımlarının bu dönüşümünün göçmenlerin çalışma ve gündelik hayatlarına etkisinin araştırılması da hem göç çalışmalarına hem de çalışma sosyolojisi alanına katkı sağlayabilir. Türkiye'den Almanya'ya nitelikli göçün son yıllarda artması, bu meselenin Türkiye için önemine işaret etmektedir. Yasanın Türkiye özelinde de iş gücü piyasasına etkileri olacaktır. Küresel düzeydeki "yetenek yarışında" (Shachar, 2006) ise

Almanya'nın bu düzenlemelerle birlikte nitelikli göçmenler için daha çok tercih edilen bir ülke olma ihtimali yükselmektedir. Fakat bu değişimin uzun vadede kalıcı bir etki yaratabilmesi için Almanya'daki göçmenlerin yaşam kalitelerinde de iyileştirme politikalarına gidilmelidir. Zira Türk nitelikli göçmenlerin ayrımcılık deneyimleri (Yılmaz Sener, 2018), Almanya'da yaşamın göçmenler için zorlukları ve bu nedenle Almanya'nın nitelikli göçmenler için çekici bir seçenek olmaması (Hockenos, 2023) göç konusundaki yasal düzenlemelerin yanında günlük hayatın da dönüşmesi gerektiğine işaret etmektedir. Bu dönüşümlerin küresel iş piyasalarını uzun vadede nasıl etkileyeceği göçmen karşıtı söylemlerin daha da etkili olup, olmayacağına da bağlıdır. Bu çerçevede nitelik ve uzmanlık tanımlarının uluslararası düzlemde nasıl dönüştükleri ve bu tanımların göçmenler gibi dezavantajlı gruplar tarafından nasıl müzakere edildiğinin irdelenmesi uluslararası alan yazına da katkıda bulunacaktır.

Finansman/ Grant Support

Yazar(lar) bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

The author(s) declared that this study has received no financial support.

Çıkar Çatışması/ Conflict of Interest

Yazar(lar) çıkar çatışması bildirmemiştir.

The authors have no conflict of interest to declare.

Açık Erişim Lisansı/ Open Access License

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (CC BY NC).

Bu makale, Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisansı (CC BY NC) ile lisanslanmıştır.

Kaynaklar

- Abadan-Unat, N. (2017), *Bitmeyen Göç: Konuk İşçilikten Ulus-Ötesi Yurttaşlığa*, 3. Baskı, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Adunts, D., Brücker H., Fendel T., Hauptmann A., Jaschke P., Keita S., Konle-Seidl R., Kosyakova Y., Vallizadeh E. (2023), Zum Entwurf eines Gesetzes zur Weiterentwicklung der Fachkräfteeinwanderung, <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/274568/1/1843711850.pdf> , (Erişim Tarihi: 14.07.2024).
- Akay, A. (2021), *Delilik Gemisi*, Ayrıntı Yayınları.
- Akdemir, E. ve Tekeli, S. (2017), AB Mavi Kart Uygulamasının Türkiye İşgücü Piyasasına Olası Etkileri, *Marmara Üniversitesi Avrupa Araştırmaları Enstitüsü Avrupa Araştırmaları Dergisi*, 25(1), 75-101.
- Andersson, P. ve Osman, A. (2008), Recognition of Prior Learning as a Practice for Differential Inclusion and Exclusion of Immigrants in Sweden, *Adult Education Quarterly*, 59(1), s.42-60.
- Andriescu, M. (2018), How Policies Select Immigrants: The Role of the Recognition of Foreign Qualifications, *Migration Letters*, 15 (4), s.461-475.
- Anerkennung in Deutschland (2023a), Göç Kolaylaştırılacak, <https://www.anererkennung-in-deutschland.de/html/tr/guncel-yeni-nitelikliisgucugocuyasasi.php> , (Erişim Tarihi: 12.03.2024).
- Anerkennung in Deutschland (2023b), Immigration Made Easier, <https://www.anererkennung-in-deutschland.de/html/en/news-new-skilled-immigration-act.php> , (Erişim Tarihi: 12.03.2024).
- Arslan, Ş. ve Konyalı, G. (2023), Avrupa Birliği Mavi Kart Direktifi: Üçüncü Devlet Vatandaşlarının Yüksek Nitelikli İstihdam Amacıyla Giriş ve İkamet Koşullarına İlişkin 2021/1883 Sayılı Direktifin Değerlendirilmesi, *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi*, 22 (2), 291-321.

- Auswärtiges Amt (2024), Einreise von Fachkräften, <https://www.auswaertiges-amt.de/de/fachkraefteeinwanderung-fragen/2268620?openAccordionId=item-2268626-1-panel> , (Erişim Tarihi: 20.03.2024).
- Auswärtiges Amt (t.y.), Was ist die Blaue Karte EU/EU Blue Card? Wer kann sie bekommen? Wo bekomme ich sie?, <https://www.auswaertiges-amt.de/de/service/fragenkatalog-node/02a-blue-card-eu/606572> , (Erişim Tarihi: 13.02.2024).
- Aykaç, M. ve Yertüm, U. (2017), Avrupa Birliği Göç Politikalarının Geliřimi: Misafir İşçi Kabulünden Sığınmacı Akınına, *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi* 70, s.1-29.
- Azocar, M. J., ve Ferree, M. M. (2016), Engendering the Sociology of Expertise, *Sociology Compass* 10, s.1079–1089.
- Bartnam, D. (2005), *International Labour Migration*, Londra: Pgrave MacMillan.
- Bauder, H. (2006), *Labor Movement: How Migration Regulates Labor Markets*, Oxford University Press.
- Boswell, C., Stiller, S. ve Straubhaar T. (2004), *Forecasting labour and skills shortages: How can projections better inform labour migration policies?*, Hamburg Institute of International Economics (HWWA).
- Boucher, A. K. (2020), How ‘Skill’ Definition Affects the Diversity of Skilled Immigration Policies, *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 46(12), s.2533-2550.
- Bundesministerium der Justiz (t.y.), Gesetz über den Aufenthalt, die Erwerbstätigkeit und die Integration von Ausländern im Bundesgebiet 1) (Aufenthaltsgesetz - AufenthG) § 18 Grundsatz der Fachkräfteeinwanderung; allgemeine Bestimmungen, https://www.gesetze-im-internet.de/aufenthg_2004/_18.html , (Erişim Tarihi: 13.02.2024)
- Bundesministerium des Innern und für Heimat (2023), Bundestag beschließt Fachkräfteeinwanderungsgesetz, <https://www.bmi.bund.de/SharedDocs/kurzmeldungen/DE/2023/06/fachkraefteeinwanderungsgesetz-bt.html> , (Erişim Tarihi: 22.02.2024).
- Bundesministerium für Wirtschaft und Klimaschutz (2024), Gemacht für was Großes. Gemeinsam fachkräftig Anpacken. , <https://www.bmwk.de/Navigation/DE/Fachkraefteland/home.html> , (Erişim Tarihi: 19.03.2024).
- Bundesregierung (t.y.a). Blaue Karte EU, <https://www.make-it-in-germany.com/de/visum-aufenthalt/arten/blaue-karte-eu> , (Erişim Tarihi: 15.02.2024).
- Bundesregierung (t.y.b). Das neue Fachkräfteeinwanderungsgesetz auf einen Blick, <https://www.make-it-in-germany.com/de/visum-aufenthalt/fachkraefteeinwanderungsgesetz> , (Erişim Tarihi: 13.02.2024).
- Clemens, Michael A., Lewis E. G. ve Postel H. M. (2018), Immigration Restrictions as Active Labor Market Policy: Evidence from the Mexican Bracero Exclusion, *American Economic Review*, 108 (6), s.1468–87.
- Csedó, K. (2008), Negotiating Skills in the Global City: Hungarian and Romanian Professionals and Graduates in London, *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 34(5), s.803-823.
- Çakır Bozkurt, N. ve Nas, Ç. (2023), 1945’ten Günümüze Almanya’nın Göç ve İşgücü Piyasasına Entegrasyon Politikalarının Tarihsel Dönüşümü, *Bingöl Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7(2), s.119-137.
- Çoban, S. (2016), Çalışmanın Yeni Biçimlerini Okumak: Çalışma Deneyimi Olmayan Üniversite Mezunlarına Yönelik Kariyer Sitelerindeki İlanlar, *Sosyoloji Konferansları* (53), s.327-355.
- Danış, D. (2023), Günümüz Türkiye’sinde Beyin Göçü, (Ed.: D. Danış), *Gitmek ve Dönmek Arasında: Türkiye’de Yeni Nesil Beyin Göçü*, s.9-30, Ankara: Nika Yayınevi.

- Dereli, D. D. ve Akkaraca Köse, M. (2015), Avrupa Birliği'nde Yüksek Nitelikli İşgücü İhtiyacı ve Mavi Kart Planının Avrupa Birliği'nin Rekabet Gücüne Etkisi, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 20 (3), 203-215.
- Deutschlandfunk (2024), Deutschland überholt Japan und ist wieder drittgrößte Volkswirtschaft der Welt, 23.02.2024, <https://www.deutschlandfunk.de/deutschland-ueberholt-japan-und-ist-wieder-drittgroesste-volkswirtschaft-der-welt-100.html#:~:text=Deutschland%20ist%20wieder%20die%20drittgr%C3%B6%C3%9Fte%20Volkswirtschaft%20der%20Welt%20und%20hat%20Japan%20%C3%BCberholt.&text=Wie%20die%20Regierung%20in%20Tokio,betrug%20es%204%2C46%20Billionen>. (Erişim Tarihi: 15.07.2024).
- Dikkaya, M. ve Dinçer, S. (2023), Avrupa Birliği Göç Politikaları Üzerine Ekonomi Politik Bir İnceleme, *Marmara Üniversitesi Avrupa Araştırmaları Enstitüsü Avrupa Araştırmaları Dergisi*, 31(2), s.195-219.
- Erbaş, H. ve Türker, Ö. A. (2019), Göç Araştırmaları Alanında Kavramsal Sorunlar ve Etik/Politik Sorumluluk, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 59(2), s.883-911.
- Faist, T. (2022), *Exit: Warum Menschen Aufbrechen. Globale Migration im 21. Jahrhundert*, C.H. Beck.
- Federal Ministry of the Interior and Community (2023), Skilled Immigrants: An Asset to Our Country, <https://www.bmi.bund.de/EN/topics/migration/immigration/labour-migration/skilled-immigration/skilled-immigration-node.html> , (Erişim Tarihi: 30.01.2024).
- Flake, R., Tiedemann J. ve Jansen A. (2023), Fachkräftemangel in IT-Berufen – Gute Chancen für Auf- und Quereinsteiger:innen, Studie im Rahmen des Projektes Kompetenzzentrum Fachkräftesicherung (KOFA) in Zusammenarbeit mit dem Bundesministerium für Wirtschaft und Klimaschutz (BMWK), Köln, https://www.iwkoeln.de/fileadmin/user_upload/Studien/KOFA_kompakt_und_Studien/2023/2023_04_KOFA_Kompakt_IT_Berufe_Quereinsteigende.pdf , (Erişim Tarihi: 30.01.2024).
- Gerlof, H. (2022), Zukunft der medizinischen Versorgung. *Uro-News*, 26 (10), s.52–57.
- Güllüpnar, F., (2012), Göç Olgusunun Ekonomi Politikası ve Uluslararası Göç Kuramları Üzerine Bir Değerlendirme. *Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* , 4, s.53-86.
- Hercog, M. ve Sandoz, L. (2018), Selecting the Highly Skilled: Norms and Practices of the Swiss Admission System for non-EU Immigrants, *Migration Letters*, 15 (4), s.503–515.
- Hochfeld, K., Fox D. L., Brückner L. ve Uhler L. (2023), Bewältigungsstrategien für den Fachkräftemangel, Fraunhofer-institut für Arbeitswirtschaft und Organisation IAO, <https://public-rest.fraunhofer.de/server/api/core/bitstreams/c08a48b6-d400-4fba-97fe-b0a52564f3b3/content> (Erişim tarihi: 30.01.2024).
- Hockenos, P. (2023), Skilled Migrants aren't Interested in Germany, Foreign Policy, <https://foreignpolicy.com/2023/03/22/skilled-migrants-arent-interested-in-germany/> (Erişim tarihi: 27.11.2024).
- Karaaslan, İ. ve Şenkal, A. (2019), Labour Migration and International Labour Standards: An Assessment in Terms of Labour Market, *İnsan Ve İnsan*, 6(19), s.45-62.
- Koser, K. ve Salt, J. (1997), The Geography of Highly Skilled International Migration, *International Journal of Population Geography* 3, s.285-303.
- Kurtz, T. (2009), Social Inequality and the Sociology of Work and Occupations, *International Review of Sociology*, 19(3), s.387-399.

- Lanvin, B. ve Monteiro, F. (2023), The Global Talent Competitiveness Index 2023 What a Difference Ten Years Make What to Expect for the Next Decade, <https://www.insead.edu/system/files/2023-11/gtci-2023-report.pdf>, (Erişim Tarihi: 15.07.2024).
- Malin, L. ve Köppen, R. (2023), KOFA Kompakt-Fachkräftemangel und Ausbildung im Handwerk, Studie im Rahmen des Projektes Kompetenzzentrum Fachkräftesicherung (KOFA) in Zusammenarbeit mit dem Bundesministerium für Wirtschaft und Klimaschutz (BMWK), Köln, <https://www.iwkoeln.de/studien/lydia-malin-fachkraeftemangel-und-ausbildung-im-handwerk.html>, (Erişim Tarihi: 30.01.2024).
- Massey, D. S., Arango, J., Hugo G., Kouaouci A., Pellegrino A. ve Taylor, J. E. (1993), Theories of International Migration: A Review and Appraisal, *Population and Development Review*, 19(3), s.431–466.
- Mitchell, J.C. (1983), Case and Situation Analysis, *The Sociological Review*, 31, s.187-211.
- Ness, I. (2007), Forging a Migration Policy for Capital: Labor Shortages and Guest Workers, *New Political Science*, 29(4), s.429–452.
- Oishi, N. (2021), Skilled or Unskilled?: The Reconfiguration of Migration Policies in Japan, *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 47(10), s.2252-2269.
- Peppler, L. (2018), Changes in Highly Skilled Migration Policies: Turkish-German Medical Migration since the 1960s, *Migration Letters*, 15 (4), s.491–502.
- Piore, M. (1979), *Birds of Passage. Migrant Labor and Industrial Societies*, New York: Cambridge University Press.
- Schneiders, K. ve Schönauer, A. L. (2022), Fachkräftemangel in der Sozialwirtschaft: Empirische Befunde zu Ursachen und Handlungsbedarfen. İçinde Gehrlach, C., von Bergen, M. ve Eile, K. (Ed.), *Zwischen gesellschaftlichem Auftrag und Wettbewerb. Perspektiven Sozialwirtschaft und Sozialmanagement* (ss. 355-370). Wiesbaden: Springer.
- Shachar, A. (2006), The race for talent: Highly skilled migrants and competitive immigration regimes, *New York University Law Review*, 81, s.148-206.
- Sontag, K. (2018), Highly Skilled Asylum Seekers: Case Studies of Refugee Students at a Swiss University, *Migration Letters*, 15 (4), s.533-544.
- Statistisches Bundesamt (2024a), Demografischer Wandel, <https://www.destatis.de/DE/Im-Fokus/Fachkraefte/Demografie/inhalt.html>, (Erişim Tarihi: 06.02.2024).
- Statistisches Bundesamt (2024b), Bildung, <https://www.destatis.de/DE/Im-Fokus/Fachkraefte/Bildung/inhalt.html>, (Erişim Tarihi: 06.02.2024).
- Strube, J. (2022), Verbände schlagen Alarm – Die große Sorge um die Zukunft des Gesundheitssystems, Redaktionsnetzwerk Deutschland, <https://www.rnd.de/politik/fachkraeftemangel-in-pflege-und-bei-aerzten-verbaende-schlagen-alarm-SHRFSOSMONCE7L6RHHV2EHAFCEA.html>, (Erişim Tarihi: 30.01.2024).
- Sunar, L. (2020), Türkiye’de Mesleki İtibar: Dönüşen Çalışma Hayatı ve Mesleklerin Sosyal Konumu, *Journal of Economy Culture and Society*, (Özel Sayı 1), s.29-59.
- Tagesschau (2023), Studie der Arbeitsagentur: Fachkräftebedarf so hoch wie seit zehn Jahren nicht, (03.11.2023), <https://www.tagesschau.de/wirtschaft/iab-studie-fachkraefte-100.html>, (Erişim Tarihi: 06.02.2024).
- Tataj, X. ve Akbaş, E. (2021), Brain Drain Toward EU and its Impact on Labor Market: Albanian Case, *Anadolu Ve Balkan Araştırmaları Dergisi* 4(8), s.371-84.

Almanya'nın 2023 Tarihli Nitelikli İş Gücü Göçü Yasası Üzerinden Nitelikli Göç Politikaları ve İş Gücü Piyasası İlişkisine Dair Bir Analiz

An Analysis of the Relationship between Skilled Migration Policies and the Labor Market through the Example of Germany's 2023 Skilled Migration Act

---

Uluslararası Göç Örgütü (2013), Göç Terimleri Sözlüğü, https://publications.iom.int/system/files/pdf/iml31_turkish_2ndedition.pdf , (Erişim Tarihi: 22.03.2024).

Yılmaz Deniz, A. (2022), Türkiye'de Yüksek Nitelikli Genç Yetişkinlerin Çalışma Deneyimleri, Türkiye Sosyal, Ekonomik ve Siyasal Araştırmalar Vakfı, http://www.tuses.org.tr/yazi_goster.php?Guid=00ee1cd8-805c-11ed-8f36-506b8d52684a , (Erişim Tarihi: 07.03.2024).

Yılmaz Sener, M. (2018), Perceived Discrimination as a Major Factor behind Return Migration? The Return of Turkish Qualified Migrants from the USA and Germany, *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 45(15), s.2801–2819.